

Astım, Meslek ve İş Yeri İlişkisi

 Dr. Reşat KENDİRLİAN

Yaklaşık olarak her on hastadan birisinde astım, hastaların meslekleriyle ilişkilidir. Astımın bu şekli “meslek astımı” veya “meslek ile tetiklenen astım” isimleri ile tanımlanır. Meslek astımı; iş yerinde maruz kalınan alerjenler, toksik gazlar ve tozlara bağlı olarak işe başladıktan bir süre sonra ortaya çıkar. Astıma ait nefes darlığı, öksürük gibi şikayetler hastalığın başlangıcında sadece iş yerinde ortaya çıkarken, zamanla hastalık ilerledikçe iş yeri dışındaki ortamlarda da hastalık belirtileri devam edebilir. Meslek ile tetiklenen astım, zaten astımlı olan bir hastada çalıştığı iş ortamında hastalık belirtilerinin daha da şiddetlenmesidir.

Meslek astım hastasına örnek olarak bir fırın işçisinin yaşadıkları aşağıda özetlendi. Liseyi bitirdikten sonra ekmek fırınında beş yıldır çalışan hastanın son üç aydır nefes darlığı, hırıltılı-hışıltılı solunum ve burun akıntısı başlamış. Şikayetleri sabah işe geldikten birkaç saat sonra başlıyor, işe gitmediği

Bölüm 10 – Astım, Meslek ve İş Yeri İlişkisi

zamanlarda tamamen kayboluyormuş. Astım ilaçları başlanan hastanın şikayetleri ilaçlarını düzenli kullandığı zaman iş yerinde azalıyor veya tamamen kayboluyormuş. Hastanın mesleği astımı kötüleştiren tek tetikleyici olduğu için en doğru tedavi yöntemi mümkünse işini bırakması olacaktır. Meslek astımında maruz kalınan madde veya maddelere karşı hassasiyet gelişme süresi işe başladıktan sonra şikayetlerin başlamasına kadar geçen süredir ve bu yıllar alabilir.

Meslek ile tetiklenen astımda iş ortamındaki etkenler hastalığı tetikleyerek hasta üzerinde olumsuz etkiler oluşturur. Astımın bu şekline bir hasta örneği; iki yıldır kuaförde çalışan ve çocukluğunda astım atakları geçirdiğini ifade eden hastadır. Bu hasta, daha sonraları astımının hafiflediğini ve çok nadir rahatlatıcı sprey tarzı ilaç kullandığını ifade ediyor. Ancak iki yıl önce işe başladığı kuaför salonunda saç boyası yapılırken nefes darlığının arttığını ve sıklıkla rahatlatıcı ilaç kullanma ihtiyacı olduğunu belirtiyor. İşe gitmediği günlerde rahatlıyormuş. Son altı aydır da solunum yoluyla kullanılan kortizonlu ilacının dozu artırılmış.

İş yerinde bulunduğu zaman nefes borularını tahriş eden maddelere çok yoğun maruz kalınca “İrritanlara Bağlı Astım” isimli bir hastalık ortaya çıkar. Şiddetli nefes darlığı ve öksürük şeklindeki şikayetler hemen ortaya çıkar ve altı aydan daha uzun süre devam edebilir. Aynı maddeye tekrarlayan maruziyetlerde astım atakları gelişir. Bu hastalığa da bir örnek verebiliriz. Astımı ve herhangi bir hastalığı olmayan 21 yaşındaki kaporta işçisi boya sökme işi için beş saat boya aşındırıcı solvent kullanmış. Hemen sonrasında başlayan öksürük, nefes darlığı, hırıltı ve göğüste sıkışma şikayetleri ile acile başvurmuş. Ev kadınlarının kapalı ortamda çok yoğun çamaşır suyu ve tuz ruhu kullanımı sonrasında aniden başlayan nefes darlığı, öksürük ve hırıltılı solunum bu hastalığın diğer bir örneğidir.

Astım için risk faktörleri taşıyan başlıca meslek grupları; fırıncılık, pastacılık, hayvan laboratuvarlarında çalışma, veterinerlik, deterjan endüstrisi, tekstil sanayi, sağlık hizmetleri, boyacılık, mobilyacılık, kuaförlük ve metal sanayidir. Bu meslek gruplarında astımı kötüleştiren veya astımı başlatabilecek çok sayıda madde maruziyeti söz konusudur.

Astım tanısı konulan her erişkin hastada detaylı meslek öyküsü alınmalıdır. Hekim tarafından hastasına “ne iş yapıyorsunuz?” ya da “ne işler yaptınız?” soruları yöneltildiği zaman, hastanın meslek geçmişini hekimine çok detaylı olarak ve tarihsel süreci de belirterek anlatması gerekir. Hastanın iş ortamları konusunda vereceği bilgilerle astım ile meslek arasındaki ilişki ortaya konmuş olur. Astımın iş ortamı ile ilişkisini saptamak için iş ortamı dışında ve iş ortamında basit bir cihaz (PEFmetre) ile “tepe akım hızı” ölçümleri yapılır. Hastanın yapacağı ölçümler astım ile iş ortamı arasındaki ilişkiyi çok net olarak ortaya koyar.

Meslek astımı veya meslekle tetiklenen astım tedavisinde ilaçların kullanımı dışında işi bırakmak esastır. Ancak işin bırakılması mümkün değilse iş ortamı düzenlemeleri ile maruziyetin azaltılmasına yönelik etkin havalandırma ve hava temizleyicileri kullanımı gibi önlemler alınmalıdır.